

EWA MĘDRELA-KUDER

OCENA POZIOMU WIEDZY WŚRÓD MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ NA TEMAT SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

EVALUATION OF THE LEVEL OF STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT PSYCHOACTIVE DRUGS

Zakład Higieny i Promocji Zdrowia
Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie
31-571 Kraków, Al. Jana Pawła II 78
Kierownik: dr hab. E. Mędręła-Kuder
e-mail: medrela@skok.awf.krakow.pl

Oceniono wiedzę studentów wybranych kierunków Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie z zakresu uzależnień. Stwierdzono, że jest ona porównywalna i niewystarczająca. Młodzież akademicka zna definicje uzależnienia fizycznego i psychicznego. Część studentów twierdzi, że picie piwa i palenie marihuany nie powoduje uzależnienia.

Słowa kluczowe: uzależnienia, poziom wiedzy, studenci
Key words: addictions, level of knowledge, students

WSTĘP

Stosowanie środków psychoaktywnych przez młodzież stanowi zagrożenie zdrowotne i społeczne. Młodzież coraz częściej zaczyna od palenia papierosów i temu nałogowi często towarzyszą inne ryzykowne zachowania dla zdrowia, jak: picie alkoholu, używanie środków odurzających. Takie zachowania antyzdrowotne, ze względu na łatwy dostęp do tych środków, stały się modne i rozpowszechnione nie tylko wśród młodzieży akademickiej lecz także gimnazjalnej i licealnej [4]. Na szczególną uwagę zasługuje młodzież akademicka uczelni sportowej, gdyż ze względu na profil studiów powinna promować zdrowy styl życia, wolny od stosowania wszelkiego rodzaju środków psychoaktywnych. Z tego też względu ważnym wydaje się fakt, by młodzież posiadała wszechstronną wiedzę na temat zagrożeń i konsekwencji oddziaływania tych substancji na organizm.

Celem pracy jest ocena poziomu wiedzy na temat uzależnień wśród studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie.

MATERIAŁ I METODY

Badaniami objęto 158 osób: w tym 85 studentów fizjoterapii i 73 wychowania fizycznego studiujących w trybie stacjonarnym w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. Na kierunku fizjoterapii

młodzież miała zajęcia z przedmiotu promocja zdrowia, w ramach których były realizowane zagadnienia z zakresu różnego typu uzależnień. Studentom na kierunku wychowanie fizyczne również w ramach obowiązkowych zajęć z wychowania zdrowotnego przedstawiano informacje o zachowaniach antyzdrowotnych. Anonimową i dobrowolną ankietę przeprowadzono w listopadzie w 2004 roku.

WYNIKI

Zdecydowana większość młodzieży akademickiej poprawnie definiuje uzależnienie psychiczne i fizyczne. Większość studentów (74%) zdaje sobie sprawę, że młodzież jest bardziej narażona na uzależnienia niż dorośli (tab. I).

Tabela I. Odsetek poprawnych stwierdzeń dotyczących uzależnienia
The percentage of correct statements concerning addiction

Kategorie badawcze	F	WF	O
Młodzież uzależnia się szybciej niż dorośli.	65	78	74
Uzależnienie psychiczne jest stanem, który wyraża się kompulsywnym przyjmowaniem środków psychoaktywnych, aby osiągnąć przyjemność, bądź uniknąć złego samopoczucia z powodu ich braku.	89	98	93
Uzależnienie fizyczne polega na konieczności podawania coraz to większych dawek dla otrzymania tego samego efekty.	89	93	91

Objaśnienia:

F – studenci fizjoterapii

WF – studenci wychowania fizycznego

O – studenci ogółem

Młodzież akademicka jest świadoma, że palenie papierosów powoduje uzależnienie. Studenci nie potrafią dokładnie wskazać konsekwencji zdrowotnych tego nałogu, gdyż tylko 53% wymienia raka płuc, 27% choroby układu krążenia. Znikomy odsetek respondentów wskazuje na nowotwory gardła, krtani i inne skutki zdrowotne (tab. II). Studenci nie zdają sobie sprawy, że picie piwa uzależnia (tab. III).

Większość studentów 80% deklaruje, że niestosowanie substancji psychoaktywnych jest warunkiem zdrowia. Jednocześnie 29% twierdzi, że palenie marihuany nie uzależnia (tab. IV).

DYSKUSJA

Prowadzenie zdrowego stylu życia wyklucza używanie substancji psychoaktywnych jak: narkotyki, papierosy i alkohol. Ze stwierdzeniem tym zgadza się większość badanej młodzieży akademickiej. Również większość studentów wychowania fizycznego i fizjoterapii wie, że nikotyna powoduje uzależnienia.

Królikowska przeprowadziła badania wśród studentów wychowania fizycznego i fizjoterapii Politechniki Opolskiej. Autorka stwierdziła, że ponad połowa ankietowanych studentów

Tabela II. Wiedza studentów na temat palenia papierosów
Students' knowledge about cigarette smoking

Kategorie badawcze	F	WF	O
Okazjonalne palenie nie jest szkodliwe dla zdrowia	9,5	12	11
Nikotyna jest substancją psychoaktywną, która uzależnia zarówno psychicznie jak i fizycznie	89	90	90
Bierne palenie tytoniu jest tak samo niebezpieczne jak czynne	90	96	93
Konsekwencją palenia tytoniu są:			
rak płuc	53	53	53
różnego typu nowotwory	26	33	29
miażdżycy	23	4	14
choroby układu krążenia	32	22	27
rak gardła	5	3	4
rak krtani	13	12	13
choroby układu oddechowego	10	0	6
obniżenie wydolności organizmu	6	3	5
uzależnienie	5	1	3
szybsze starzenie organizmu	6	1	4

Tabela III. Wiedza studentów dotycząca uzależnienia od alkoholu
Students' knowledge about alcohol addiction

Kategorie badawcze	F	WF	O
Picie piwa nie powoduje uzależnienia.	25	19	22
Ryzyko uzależnienia związane jest ze spożyciem napoi o wysokiej zawartości alkoholu, ale również regularnym spożywaniem napoi o niskiej zawartości alkoholu.	90	95	92

Tabela IV. Wiedza studentów dotycząca uzależnienia od narkotyków
Students' knowledge about drug addiction

Kategorie badawcze	F	WF	O
Narkotyki powodują uzależnienie psychiczne i fizyczne	100	99	99
Palenie marihuany nie uzależnia	12	15	13
Jednorazowe zażycie narkotyku nie może prowadzić do uzależnienia	33	25	29
Tzw. narkotyki miękkie są w stanie tak samo uzależnić jak twarde	66	89	77
Warunkiem zdrowia jest niestosowanie alkoholu, narkotyków i niepalenie tytoniu	75	85	80

63% nie pali papierosów [6]. Podobne wyniki prezentuje *Uramowska-Żyto* i wsp., którzy stwierdzają, że 30,8% respondentów pali papierosy, a 67,4% nie pali [11].

Badania ankietowe młodzieży studiującej stacjonarnie w AWF w Krakowie wykazały, że zdecydowana większość (84,2%) respondentów nie pali papierosów [9]. Z badań przeprowadzonych wśród studentów śląskich uczelni wynika, że 68,1% nigdy nie paliło [10].

Duda analizując zachowania młodzieży akademickiej z AWFis w Gdańsku stwierdziła, że kobiety w porównaniu z mężczyznami palą częściej i więcej. Jako przyszli pedagodzy powinni być propagatorami zdrowego stylu życia. Autorka zwróciła uwagę na potrzebę cią-

głego powiadamiania ludzi o szkodliwości palenia i prowadzenia systematycznej edukacji antynikotynowej [1].

Niepokojącym zjawiskiem wydaje się fakt, że 20% badanych studentów twierdzi, że piwo nie powoduje uzależnienia. Potwierdzają to badania *Królikowskiej*, z których wynika, że z rodzajów spożywanego alkoholu najczęściej ankietowanych (53%) preferuje piwo [6]. Również wśród studentów śląskich uczelni picie piwa kilka razy w miesiącu deklaruje prawie połowa [10].

W ostatnich latach po okresie intensywnych przemian, zauważa się kilka niepokojących faktów jak: nadużywanie alkoholu przez ludzi młodych, obniżenie wieku inicjacji alkoholowej, czy powszechną aprobatę picia piwa i wina przez ludzi młodych. Młodzież eksperymenty z alkoholem zaczyna coraz wcześniej.

W badaniach wiejskiej młodzieży gimnazjalnej wykazano, że w opinii 61% badanych alkohol jest największym zagrożeniem w ich najbliższym otoczeniu, 55% dostrzega ten problem wśród swoich rówieśników w szkole [4].

Kolejnym zagadnieniem są skutki oraz modele spożycia alkoholu przez młodzież akademicką. W badaniach studentów kilku losowo wybranych uczelni w Lublinie stwierdzono, że w grupie osób, które dużo piją zdecydowana większość (91%) przyznała się do upijania do stanu utraty przytomności. W tej samej grupie badawczej, spożywającej duże ilości alkoholu, 28,9% ma z tego powodu kłopoty z policją. Również studenci przyznali się do opuszczania obowiązkowych zajęć z powodu wcześniejszego nadmiernego spożycia alkoholu [3].

Prawie wszyscy badani studenci zdają sobie sprawę, że narkotyki powodują uzależnienie psychiczne i fizyczne. Jednak 13% twierdzi, że marihuana nie powoduje uzależnienia. Brak wiedzy w tym zakresie może spowodować, że ta grupa studentów sięgnie po marihuanę. Uwzględniając łatwy dostęp do środków odurzających młodzież często spotyka się z handlarzami, czy rówieśnikami, którzy proponują zażycie tych substancji. Należy zwrócić uwagę, że zażywanie narkotyków często jest usprawiedliwiane przez studentów. Wcześniejsze badania ankietowe studentów AWF wykazały, że 28,7% usprawiedliwia stosowanie tych środków podczas niepowodzeń życiowych. Niewielki odsetek badanych podziela pogląd, że zażywanie środków psychoaktywnych można zrozumieć, jeżeli ma to miejsce od czasu do czasu (5,1%), podczas imprezy (7,9%), czy na dyskotecę (2,8%) [8].

Wśród lubelskiej młodzieży 75% ankietowanych deklaruje, że marihuana jest równie szkodliwym narkotykiem jak tzw. narkotyki twarde [5]. Wcześniejsze badania studentów AWF w Krakowie wykazały, że 4,5% zażywa narkotyki, 19,7% czyniło próby w tym kierunku. Jako przyczynę niestosowania środków odurzających 43 % kobiet podaje brak takiej potrzeby, a 44,1% mężczyzn znajomość negatywnych skutków działania tych związków [7].

W Gdańsku w AWFIS ponad 30% studentek i 38% studentów deklaruje, że przyjmuje narkotyki. Z tego też względu autorka zwraca uwagę na podjęcie działań zapobiegawczych o charakterze oświatowo-wychowawczym [2].

Stosowanie środków psychoaktywnych przez młodzież może powodować narażenie na przykre konsekwencje zdrowotne, zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi a także szeroko pojęte skutki społeczne. Wiedza oraz świadomość dotycząca tych zagrożeń jest istotnym czynnikiem, który pomaga w profilaktyce antyzdrowotnych zachowań młodzieży. Należy wprowadzić programy, które zapobiegałyby niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży, gdyż na studia przechodzi młodzież, która ma utrwalone nawyki.

WNIOSKI

1. Poziom wiedzy studentów obu badanych kierunków studiów AWF w Krakowie jest porównywalny i niewystarczający, a zagadnienia z tego zakresu były realizowane w ramach obowiązkowych zajęć na uczelni.
2. Młodzież akademicka nie zdaje sobie sprawy, że picie piwa i palenie marihuany powoduje uzależnienie.
3. Należy już w gimnazjum wprowadzić programy edukacyjne mające na celu propagowanie zachowań prozdrowotnych

E. Mędreła-Kuder

OCENA POZIOMU WIEDZY WŚRÓD MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ NA TEMAT SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Streszczenie

Celem pracy jest ocena poziomu wiedzy z zakresu uzależnień. Badaniami objęto 158 osób, w tym 85 na kierunku fizjoterapii i 73 na wychowaniu fizycznym w AWF w Krakowie. Studenci obu kierunków mieli obowiązkowe zajęcia z zakresu promocji zdrowia. Poziom wiedzy jest niewystarczający i porównywalny na obu kierunkach. Zdecydowana większość ankietowanych zna definicję uzależnienia psychicznego i fizycznego. Młodzież akademicka nie potrafi wymienić konsekwencji zdrowotnych palenia tytoniu. Stosunkowo duży odsetek twierdzi, że piwo nie uzależnia. Również nie wszyscy studenci wiedzą, że palenie marihuany prowadzi do uzależnienia.

E. Mędreła-Kuder

EVALUATION OF THE LEVEL OF STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT PSYCHOACTIVE DRUGS

Summary

The aim of the paper is to evaluate the level of knowledge about addictions. The research was conducted among a group of 158 people, with 85 of whom studying physiotherapy and 73 – physical education at the Academy of Physical Education in Krakow. Students of both disciplines had compulsory health promotion classes. The level of knowledge is insufficient and comparable in both cases. The vast majority of the surveyed know the definition of psychical and physical addiction. Students are not capable of listing the consequences of smoking for health. A relatively high percentage claims that beer is not addictive. Not all students know that marijuana smoking leads to addiction as well.

PIŚMIENNICTWO

1. *Duda B.*: Palenie tytoniu przez studentów I roku Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku. w: Prozdrowotny styl życia uwarunkowania społeczne, ed. *T. Lisicki, B. Wilk, A. Walentukiewicz*. AWF i S Gdańsk, 2005a, 235-239.

2. *Duda B.*: Zażywanie narkotyków przez młodzież studiującą w Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku; w: Prozdrowotny styl życia uwarunkowania społeczne, ed. *T. Lisicki, B. Wilk, A. Walentukiewicz* AWF i S Gdańsk, 2005b, 340-343.
3. *Głodzik B.*: Zachowania antyzdrowotne w środowisku młodzieży akademickiej – modele spożycia alkoholu oraz jego skutki; w: Styl życia a zdrowie, ed. *V. Tuszyńska-Bogucka, J. Bogucki*, Wydawnictwo Czelej, 2005, 143-150
4. *Jaworski J., Jurczak A., Jaworska M.*: Zagrożenie alkoholowe w świadomości wiejskiej młodzieży gimnazjalnej w Posądku i Biórkowie Wielkim, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska* 2006, XVI Suppl. 34-37
5. *Jędrzejewska B.*: Ocena świadomości zdrowotnej młodzieży na Lubelszczyźnie, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska* 2003, XIII Suppl, 562-565
6. *Królikowska B.*: Styl życia studentów Wydziału Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska* 2003, XIII Suppl, 158-162
7. *Mędreła-Kuder E.*: Młodzież intensywnie trenująca a problem narkomanii, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska* 2003, XIII Suppl, 297-299
8. *Mędreła-Kuder E., Czubowicz M.*: Problematyka uzależnień wśród młodzieży uprawiającej sport. *Wych. Fiz. i Sport* 2000, 1, 29-36
9. *Mędreła-Kuder E., Pilch N.*: Ocena stylu życia studentów krakowskiej Akademii Wychowania Fizycznego. *Kultura Fizyczna* 2000, 3/4, 14-15
10. *Ordys D., Eszyk J.*: Próba oceny stylu życia młodzieży studenckiej śląskich uczelni, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska* 2003, XIII Suppl, 404-409
11. *Uramowska-Żyto B., Kozłowska-Wojciechowska M., Jarosz A., Makarewicz-Wujec M.*: Wybrane elementy stylu życia studentów wyższych uczelni w świetle badań empirycznych, *Roczn. PZH* 2004, 55, 171-179